

Zwoliński, Adam

Wojewódzka Biblioteka Publiczna woj. warszawskiego w Warszawie w latach 1947-1967

Rocznik Mazowiecki 3, 527-536

1970

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

gromadzenia i prezentacji eksponatów, mogą w znacznej mierze uzupełnić sieć muzeów. Należy również koniecznie wzmacniać istniejące placówki muzealne. Aby wysiłek włożony w ich powołanie był dobrze wykorzystany, konieczne jest stałe uzupełnianie zbiorów, powiększanie kadry specjalistycznej i wyposażenia jej w podstawowy sprzęt, głównie do pracy oświatowej i penetracyjnej. Także rozbudowa pracowni konserwatorskich w Płocku jest uzasadniona zarówno bieżącymi potrzebami wszystkich muzeów, jak i względami ekonomicznymi. Dalszy rozwój muzeów jest jednym z podstawowych warunków realizacji zadań w dziedzinie wychowania społeczeństwa.

Dokonując bilansu stanu muzealnictwa mazowieckiego w okresie minionego 25-lecia musimy pamiętać, że dzisiejsze rezultaty osiągnięte zostały w ciągu ostatnich kilku lat. Można za-

łować, że okres rozwoju zaczął się zbyt późno, później niż w innych województwach, takich jak białostockie czy lubelskie, które sytuację wyjściową miały podobną do Mazowsza. Powinniśmy także zdawać sobie sprawę z faktu, że całe muzealnictwo polskie przeżywa okres intensywnego rozwoju i nasze województwo zajmuje nadal jedno z końcowych miejsc na mapie muzealnej kraju. Ale faktem stał się także dynamiczny jego rozwój na Mazowszu. W ciągu krótkiego czasu udało się stworzyć sieć muzeów, niekompletną jeszcze i posiadającą wiele braków, ale faktycznie uczestniczącą w życiu kulturalnym Mazowsza. Dlatego też wśród najlepszych osiągnięć kulturalnych woj. warszawskiego w okresie 25-lecia Polski Ludowej stawiamy rozwój muzealnictwa.

Marian Soltysiak

WOJEWÓDZKA BIBLIOTEKA PUBLICZNA WOJ. WARSZAWSKIEGO W WARSZAWIE W LATACH 1947—1967

Organizacja

Wojewódzka Biblioteka Publiczna została powołana do życia dnia 1 października 1947 r. przez Kuratorium Okręgu Szkolnego Warszawskiego na wniosek kuratora dra Teofila Wojęńskiego na podstawie dekretu o bibliotekach i opiece nad zbiorami bibliotecznymi z 16 kwietnia 1946 r. Zorganizowanie Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej było wynikiem realizacji dekretu, zakończeniem pierwszego etapu organizacji sieci bibliotek publicznych miejskich i powiatowych. Równoległe, ale ze względów finansowych znacznie wolniej, powstawały w tym czasie biblioteki gminne.

Pierwszym dyrektorem Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej została I. Jaworczałkowska. Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Warszawie była jed-

ną z pierwszych bibliotek wojewódzkich w kraju obok WBP w Kielcach, Krakowie, Poznaniu, Szczecinie i Wrocławiu. Trudności lokalowe zburzonej i powoli odbudowującej się stolicy przesądziły o zlokalizowaniu biblioteki, podobnie zresztą jak i wielu wydziałów Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej — w Pruszkowie, w baraku. W tym prowizorycznym pomieszczeniu mieściła się biblioteka aż do 1956 r.

Działalność biblioteki w pierwszych latach nie była ustabilizowana. Brak było odpowiednich przepisów prawnych, instrukcji, szerszych doświadczeń dostosowanych do nowej sytuacji, rosnących jak grzyby po deszczu bibliotek różnych sieci i stopni organizacyjnych.

W. Tarasiewicz, drugi z ko-

Ryc. 1. Mława. Wnętrze Powiatowej i Miejskiej Biblioteki w Mławie

lei dyrektor, zorganizowała 3 działy biblioteki: administracyjno-gospodarczy, opracowania i udostępnienia zbiorów, instrukcyjno-metodyczny.

W dziale opracowania i udostępnienia księgozbioru w tym okresie cenny wkład pracy wniosła Helena Kozakiewicz, która dzięki fachowości i umiejętnościom zorganizowała katalogi biblioteczne — alfabetyczny i rzeczowy. Od lutego 1951 r. dział instrukcyjno-metodyczny objęła mgr E. Kortańska, doświadczony długoletni pedagog, nauczycielka języka polskiego w szkołach średnich. W stosunkowo krótkim okresie dział zdolny był do podjęcia szkolenia bibliotekarzy na seminariach i kursach oraz przeprowadzania instruktażu terenowego. W tym samym roku stanowisko kierownika działu administracyjno-gospodarczego objęła mgr I. Kąkowska, również doświadczony pedagog, nauczyciel historii

i b. dyrektor gimnazjum dla dorosłych w Szczytnie. Z dniem 1 lipca 1951 r. stanowisko wicedyrektora, a od 1 września stanowisko dyrektora objął mgr A. Zwoliński, dotychczasowy kierownik Powiatowej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Sierpcu.

W związku z tymi zmianami personalnymi, dalszą organizacją bibliotek gromadzkich, ukazującymi się normatywami prawnymi, opieką ze strony rad narodowych i partii — bibliotekarstwo i czytelnictwo weszło na drogę rozwoju, bez precedensu w historii kultury polskiej. Postanowienia dekretu o bibliotekach były szybko i sprawnie realizowane. Już w latach 1948—1949 zorganizowano w zasadzie biblioteki we wszystkich gminach i miastach. W tymże czasie, dzięki akcji Komitetu Upowszechniania Książki (KUK), zorganizowano niemal jednocześnie 20 tys. punktów bibliotecznych, głównie na

wsi, w tym ok. 1,4 tys. w woj. warszawskim. Każdy punkt biblioteczny otrzymał na własność zestaw ponad 50 wartościowych książek w trwałej oprawie. Znaczne fundusze przeznaczono również na wzorcowe szafki na książki w punktach bibliotecznych i na sprzęt biblioteczny. W tym miejscu wypada przypomnieć, że duże zasługi dla rozwoju bibliotek i czytelnictwa w woj. warszawskim w latach czterdziestych położyli: Fr. Sedlaczek, pierwszy po wojnie kierownik Samodzielnego Referatu Bibliotek w Kuratorium, W. Sampolska i F. Bursowa, a w dalszych latach J. Szukalska i H. Kraszewski.

Spośród kierowników bibliotek powiatowych, którzy byli pierwszymi organizatorami bibliotek i czytelnictwa, należy wymienić: A. Oliwińską i St. Waćkowską w Siedlcach, H. Olszewską w Mławie, M. Wojciechowskiego w Aninie (Warszawa) oraz Cz. Dubiejka w Pułtusk, St. Osińską w Garwolinie, J. Michałowską w Gostyninie i J. Chyczewską w Płońsku.

Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej uchwałą nr XXXV/433 z dnia 30 sierpnia 1954 r. nadaje bibliotece statut. Od tego czasu następuje dalszy jej rozwój oraz rozwój jej struktury organizacyjnej, powiększa się zakres obowiązków szkoleniowych, instruktażowych i organizacyjnych. Obok tradycyjnych prac bibliotekarze podjęli na szeroką skalę pracę oświatową, współpracę i współdziałanie z licznymi instytucjami kulturalno-oświatowymi i gospodarczymi, jak również organizacjami społecznymi w zakresie popularyzacji książki i prasy. Zadania te biblioteka spełniała w ciągu 20 lat Polski Ludowej poprzez: księgozbiór, działalność informacyjno-bibliograficzną, instrukcyjno-metodyczną, kulturalno-oświatową i współpracę z organizacjami i instytucjami kulturalno-oświatowymi.

Księgozbiór

Wojewódzka Biblioteka Publiczna w zasadzie nie udostępnia książek na miejscu, lecz bibliotekom i instytucjom znajdującym się na terenie woj. warszawskiego oraz pośredniczy w wypożyczaniu dzieł z innych bibliotek naukowych w Warszawie i w kraju. Fakt, że znajduje się w Warszawie, centralnym ośrodku naukowym, wydawniczym i bibliotecznym kraju, przesądza o jej strukturze i zakresie zbiorów. Z zasady więc nie gromadzi się wydawnictw, które mogą i powinny znaleźć się w każdej bibliotece gromadzkiej, miejskiej i powiatowej, książek ściśle specjalistycznych i naukowych, jako że gromadzą je biblioteki naukowe i specjalne i można je otrzymać drogą wypożyczenia międzybibliotecznego.

WBP gromadzi więc książki z zakresu nauk humanistycznych, które mogą być podstawą wielu kierunków studiów, a więc z marksizmu-leninizmu, filozofii, historii, socjologii, literaturoznawstwa, nauk pedagogicznych, sztuki pięknych, ekonomii politycznej, polityki, geografii, literatury faktów, wybitniejsze dzieła literatury pięknej.

Przy b. selektywnym doborze księgozbioru i tak co kilka lat znaczną jego część przekazuje się bibliotekom terenowym. Księgozbiór WBP utrzymuje się w granicach 14—16 tys. wol., co jest ilością wystarczającą dla potrzeb wewnętrznych biblioteki i dla zaspokajania typowych zapotrzebowań terenu. Poza księgozbiorem własnym Wojewódzka Biblioteka jest odpowiedzialna za zaopatrzenie i strukturę księgozbiorów bibliotek terenowych.

Ważkim zadaniem bibliotekarzy, realizowanym zbyt wolno i z oporem, jest popularyzacja literatury społeczno-politycznej, światopoglądowej, popularnonaukowej, rolniczej, technicznej, ale i tu notuje się z roku na rok poprawę, m. in. poprzez konkursy, wolny dostęp do półek z książkami, spotkania

Ryc. 2. Ciechanów. Oddział Dziecięcy Powiatowej i Miejskiej Biblioteki w Ciechanowie

z autorami książek popularnonaukowych, wystawki itp.

Działalność informacyjno-bibliograficzna

W roku 1958 został wyodrębniony dział informacyjno-bibliograficzny. Dotąd funkcję tę spełniał łącznie dział instrukcyjno-metodyczny. Wobec wzrostu zadań Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej, zwłaszcza w zakresie działalności oświatowej i informacyjno-bibliograficznej, w związku z realizacją hasła „Polska krajem ludzi kształcących się” zaszła potrzeba wyodrębnienia samodzielnego działu, złożonego z 2 osób. Zadaniem działu jest gromadzenie, opracowywanie i upowszechnianie materiałów bibliograficznych do użytku bibliotek wszystkich sieci, czytelników i użyt-

kowników w oparciu o odpowiednie zbiory — księgozbiory podręczne, kartoteki zagadnieniowe, współpracę ze specjalistami, konsultantami i bibliotekami różnych sieci.

W owym czasie zapoczątkowany został w Polsce szeroki ruch towarzystw regionalnych. W woj. warszawskim powstało ich ponad 20. Biblioteki od razu nawiązały z nimi bliskie kontakty na polu gromadzenia piśmiennictwa dotyczącego terenu działalności bibliotek. Zresztą niektóre biblioteki powiatowe od chwili swego powstania z zapałem i zapobiegliwością gromadziły i udostępniały wszystko, co dotyczyło własnego miasta i powiatu. Dla przykładu: biblioteka w Pułtusku i biblioteka w Ciechanowie w swoich zbiorach mają niemal wszystko, co można było zdobyć po zniszczeniach wojennych

w antykwariatach całej Polski, a co dotyczyło ich regionów: druki zwarte, druki ulotne, czasopisma, mapy, ryciny, prace magisterskie, wszelkie dokumenty piśmiennicze i ikonograficzne itp. Zbiory dotyczą również bio- i bibliografii wybitnych osób w jakikolwiek sposób związanych z regionem.

a) Zorganizowanie własnego ponad 1000-tomowego księgozbioru podręcznego złożonego z podstawowych encyklopedii ogólnych i specjalnych, polskich i obcych, słowników językowych, informatorów, bibliografii, wszelkich materiałów bio- i bibliograficznych, katalogów wydawniczych i księgarskich, wydawnictw z zakresu bibliotekoznawstwa i bibliologii, podstawowych dzieł z zakresu nauk humanistycznych.

Dość obszerny i stale rosnący dział stanowią tzw. „Masoviana” (druki zwarte, druki ulotne, czasopisma, foldery, mapy itd.) — książki dotyczące Mazowsza i części Podlasia wchodzącego w skład woj. warszawskiego (ponad 600 tomów). „Białymi krukami” są 16-tomowy Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego, Bibliografia Estreichera i inne cenne wydawnictwa.

Analogiczne biblioteki podręczne, często nie gorzej wyposażone, mają wszystkie powiatowe i miejskie oraz powiatowe i miejskie biblioteki publiczne miast wydzielonych. Księgozbiory ich są niejednokrotnie liczniejsze i sięgają kilku tysięcy woluminów z tego względu, że służą nie tylko pracownikom biblioteki, ale i czytelnikom. Z zasady mieszczą się w czytelnich. Poza wymienionym wyżej Pułtuskim i Ciechanowem piękne zbiory podręczne mają PiMBP w Mławie, Przasnyszu, Siedlcach, Żyrardowie i in.

W księgozbiory podręczne zaopatrzone są również wszystkie biblioteki małomiejskie, osiedlowe, gromadzkie, oddziały dla dzieci i filie biblioteczne z wydzielonym na ten cel przynajmniej 1 regałem. W skład tych księgozbiorów, poza dostępnymi na rynku księgarskim encyklopediami, słownikami i informa-

torami, wchodzą podstawowe dzieła z różnych dziedzin wiedzy, lektury szkolne, a zwłaszcza poradniki rolnicze.

b) Wojewódzka Biblioteka Publiczna prenumeruje 65 tytułów czasopism, w tym prasę literacką, czasopisma fachowe bibliotekarskie i regionalne. Liczba prenumerowanych czasopism jest ograniczona z tego względu, że w miarę narastających potrzeb można korzystać z pełnego serwisu czasopism bibliotek warszawskich. Czasopisma prenumerują, gromadzą i udostępniają wszystkie biblioteki terenowe, przy czym liczba ich waha się od 5—10 (kąciaki czytelnicze), poprzez 10—20 (biblioteki gromadzkie i małomiejskie z czytelnikami), do 60 i więcej (biblioteki powiatowe i miejskie, miejskie m. wydzielonych). W spisie czasopism reprezentowane są również czasopisma zagraniczne, przede wszystkim radzieckie.

c) Biblioteka Wojewódzka od wielu lat prowadzi i udostępnia kilkanaście bieżących bibliografii w formie kartotek. Są to kartoteki: osobowe, regionalna w układzie wg miejscowości i w układzie przedmiotowym; osobowa (osób związanych urodzeniem lub działalnością z woj. warszawskim), bibliograficzna i tekstowa; recenzji; bibliografii; bibliotekoznawstwa, czytelnictwa, księgoznawstwa; kart katalogowych adnotowanych Biblioteki Narodowej w układzie dziesiętnym; adresów bibliotek.

Podobne kartoteki, a przede wszystkim regionalne i osobowe, prowadzą wszystkie biblioteki powiatowe i miejskie. Prace te podejmują, w miarę podnoszenia kwalifikacji zawodowych bibliotekarzy, również biblioteki gromadzkie w oparciu o „Bibliografię woj. warszawskiego” i przesyłane przez WBP materiały i zestawienia bibliograficzne.

d) Do najważniejszych zestawień bibliograficznych, opracowanych przez WBP tylko w ostatnich latach i przekazanych wszystkim bibliotekom terenowym, należą: Szlakiem walk żołnierskich 1939—1945 przez Mazowsze i Pod-

lasie — 72 poz. bibliograficzne; Sztuka ludowa na Mazowszu i Podlasiu — 88; Poznajemy piękno Mazowsza — 48; Mazowsze w literaturze pięknej — 100; Wielka Socjalistyczna Rewolucja Październikowa — scenariusz wystawy — 44; Warszawa w walkach — 44; Powstanie styczniowe — 124 pozycje; Ziemie Zachodnie i Północne Polski — scenariusz wystawy — ok. 600 pozycji.

W poprzednich latach WBP opracowała i przekazała bibliotekom, szkołom, działaczom wiele zestawień bibliograficznych, scenariuszy wystaw, materiałów repertuarowych, montażu literackich na różnorodne tematy, wychodząc naprzeciw potencjalnym zapotrzebowaniom, jak również realizując kwerendy. Większość kwerend terenowych załatwiają już samodzielnie biblioteki powiatowe i miejskie, których kadra szkolona jest na specjalistycznych seminariach organizowanych przez dział informacyjno-bibliograficzny na kursach w Jarocinie i na kursach korespondencyjnych w Warszawie. Bardzo istotnym zadaniem każdej placówki bibliotecznej, szczególnie gromadzkiej, realizowanym konsekwentnie, jest uzyskanie z niej ośrodka wszechstronnej informacji rzeczowej i bibliograficznej.

e) Od 1958 r. Wojewódzka Biblioteka Publiczna, a ściślej dział informacyjno-bibliograficzny opracowuje i wydaje drukiem w nakładzie 1 tys. egz. bieżącą „Bibliografię woj. warszawskiego”. „Bibliografia” wydawana jest jako druk dwustronny i jednostronny do pocięcia do kartoteki regionalnej. Otrzymują ją bezpłatnie wszystkie biblioteki, komitety powiatowe partii, prezydium powiatowych rad narodowych, uczeni, regionaliści i aktywni społecznie.

Bibliografia w układzie rzeczowym wzorowana na „Przewodniku Bibliograficznym” zawiera opisy bibliograficzne druków zwartych i artykułów z zakresom dotyczących problematyki woj. warszawskiego. Spośród pism codziennych

uwzględnia się „Trybunę Mazowiecką” organ WKW PZPR, „Trybunę Ludu” i „Życie Warszawy”.

Dotąd ukazały się następujące numery „Bibliografii”: nr 1: 1958 — 209 pozycji; nr 2: 1958 — 275; nr 3—4: 1958 — 564; nr 5: 1959 — 809; nr 6: 1959 — 811; nr 7: 1960 — 1403; nr 8: 1961 — 1461; — nr 9: 1962 — 1629; nr 10/11: 1964—1958 pozycji; razem — 9119 pozycji.

f) Inną ceną inicjatywą i dorobkiem działu jest „Kalendarz w bibliotece”, kontynuowany systematycznie od 1966 r., a z przerwami w latach pięćdziesiątych, w nakładzie 1000 egz., do użytku wszystkich bibliotek publicznych i związkowych.

Każda ważniejsza rocznica literacka, historyczna, polityczna ma odbicie w „Kalendarzu”. Na jego treść składa się: zwięzła 1—2 stronicowa informacja rzeczowa o nadchodzącej w danym kwartale rocznicy (życiorysy, opis), zestawienie bibliograficzne podmiotowe i przedmiotowe (spis ważniejszych dzieł danego pisarza, spis opracowań i recenzji). Do 1968 r. opracowano materiały do 65 rocznic. Materiały „kalendarzowe” są eksponowane na wyznaczonym na ten cel stałym miejscu w każdej bibliotece na specjalnej tablicy (druk jednostronny), uzupełniane wystawką książek o tematyce rocznicy, z możliwością natychmiastowego ich wypożyczenia.

Działalność
instrukcyjno-metodyczna,
kulturalno-oświatowa
i współpraca z organizacjami
i instytucjami k.-o.

Dział instrukcyjno-metodyczny Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej powołany został do doskonalenia pracy i działalności kulturalno-oświatowej

publicznych bibliotek powszechnych i związkowych w oparciu o książkę i czasopismo.

Spośród wielu form i metod pracy działu należałoby wymienić następujące:

a) Instruktaż terenowy. Kierownik działu i 5—6 instruktorów systematycznie docierają do powierzonych swej opiece bibliotek w 4—5 powiatach, zwracając szczególną uwagę na właściwą pracę bibliotek powiatowych i miejskich, które z kolei pełnią podobne funkcje w stosunku do bibliotek gromadzkich, osiedlowych, małomiejских i punktów bibliotecznych. Instruktaż polega na bezpośredniej konkretnej pomocy w pracy z książką i czytelnikiem, w opracowywaniu zbiorów, organizowaniu imprez k.-o., placówek wzorcowych, w szkoleniu i doskonaleniu bibliotekarzy poprzez seminaria, kursy, narady i praktyki.

Instruktorzy, poza opieką nad powierzonymi im powiatami, specjalizują się w ważniejszych problemach pracy, np. w zakresie pracy z dziećmi i młodzieżą, szkoleniu bibliotekarzy, opracowywaniu i udostępnianiu zbiorów itp. Sprawozdania z wizytacji wraz z wnioskami i zaleceniami otrzymują biblioteki do wykonania, a prezydium rad narodowych do wiadomości. Przeciętnie jeden instruktor spędza w terenie ok. 100 dni rocznie, a łączna liczba dni wyjazdowych pracowników Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w ciągu roku wynosi ponad 1000. Należy podkreślić, że woj. warszawskie posiada największą liczbę placówek bibliotecznych w Polsce (686 + 4398 punktów bibliotecznych), największą liczbę powiatów (28 + 5 miast wydzielonych) i najmniejszą liczbę pracowników (18, w tym 3 ryczałtowych).

b) Gabinet metodyczny. W gabinecie metodycznym odbywają się liczne konsultacje i instruktaż dla pracowników wszystkich sieci bibliotecznych. Tu opracowuje się i gromadzi

pomoce metodyczne: tablice pogładowe, wzorce mebli, urządzeń, pomocy bibliotecznych, scenariusze wystaw, materiały repertuarowe imprez literacko-artystycznych, płyty, nagrania audycji literackich, aparaty audiowizualne itp., demonstrowane indywidualnie lub na seminariach, konferencjach i kursach szkoleniowych.

Inną formą doskonalenia kadr są kursy bibliotekarskie krótkoterminowe — przeważnie 2—3 tygodniowe. W okresie 20-lecia Wojewódzka Biblioteka Publiczna zorganizowała ich 15. Wśród nich najczęstsze były wprowadzające do zawodu, I stopnia, ale również dla kierowników czytelń, kursy oświatowe II stopnia i inne. W ostatnich latach WBP organizuje kursy wprowadzające do zawodu wspólnie z WiMBP w Białymstoku. Kursy były organizowane w Płocku (2), Mławie (3), Pułtusku (3), Płońsku (2) i Siedlcach (6). Co roku 8—10 bibliotekarzy z terenu województwa kończy kursy specjalistyczne w Państwowym Ośrodku Kształcenia Bibliotekarzy w Jarocinie poznańskim. Od 15 lat coraz większą rolę w zdobywaniu kwalifikacji bibliotekarskich odgrywa Państwowy Ośrodek Kształcenia Korespondencyjnego Bibliotekarzy w Warszawie i jego punkt konsultacyjny przy Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej.

c) W działalności kulturalno-oświatowej WBP i bibliotek terenowych oraz współpracy w tym zakresie z organizacjami i instytucjami k.-o. można zanotować poważne osiągnięcia. Do najważniejszych należały: Aktywny udział WBP i bibliotek terenowych w corocznych majowych Dniach Oświaty, Książki i Prasy, którego wyrazem było po kilka tysięcy imprez czytelniczych i wystaw książki i prasy, spotkań z pisarzami, wieczorów literacko-artystycznych, wycieczek do bibliotek, lekcji bibliotecznych, imprez dla dzieci itp. Do 1965 r. sekretariat Wojewódzkiego Komitetu Obchodu Dni mieścił się

przy Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej, a biblioteki powiatowe odgrywały i nadal odgrywają główną rolę w organizowaniu owych dni.

Jedną z form pracy Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej jest organizacja bądź współdziałanie w organizacji spotkań czytelników z pisarzami — ok. 250—300 rocznie. Spotkania te odbywają się nie tylko w miastach powiatowych, ale również w osiedlach i na wsi. Zapraszani na spotkania są powieściopisarze, poeci, krytycy literaccy, profesorowie literatury, tłumacze, autorzy reportaży, pamiętników, książek popularnonaukowych, książek dla dzieci itp. Nie odmawiali spotkań: Maria Dąbrowska, Julian Tuwim, Leon Kruczkowski, Zofia Nałkowska, Gustaw Morcinek, Jan Brzechwa; częstym gościem w bibliotekach był Władysław Broniewski, syn Mazowsza.

Osobna wzmianka należy się spotkaniom czytelników z pracownikami Ośrodków Kulturalnych Państw Demokracji Ludowej i Domu Kultury Radzieckiej — szczególnie w Mławie, Przasnyszu, Makowie Maz. i in. Rola Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w organizacji tego rodzaju imprez polegała na pomocy, nawiązywaniu kontaktów, inicjowaniu, opłacaniu kosztów i honorariów, a często i organizowaniu spotkań. Wiele spośród bibliotek potrafi zresztą robić to samodzielnie i bardzo dobrze. Ostatnio, w listopadzie 1967 r., z inicjatywy Mazowieckiego Towarzystwa Kultury Wojewódzka Biblioteka Publiczna i biblioteki były współorganizatorami Mazowieckiej Jesieni Literackiej, w której wzięło udział kilkudziesięciu pisarzy w 120 spotkaniach.

d) Spośród innych ciekawych inicjatyw i form działalności kulturalno-oświatowej WBP i PiMBP w oparciu o książkę wymienić należałoby pracę wśród dzieci i młodzieży. Należą tu: wyświetlanie przezroczy (prawie wszy-

stkie biblioteki posiadają rzutniki do przezroczy), opowiadanie bajek, teatrzyki kukiełkowe (w każdym powiecie), wycieczki do bibliotek, lekcje w bibliotece, wyświetlanie filmów (m.in. wypożyczonych z Domu Kultury Radzieckiej), audycje literackie z taśm magnetofonowych (wypożyczane z Biblioteki Publicznej m.st. Warszawy), zbiorowe słuchanie audycji radiowych i telewizyjnych, połączone z dyskusją. Niektóre biblioteki (Mława, Przasnysz, Maków Maz.) organizują kursy języków obcych, wycieczki do teatrów, biorą udział w konkursach recytatorskich, konkursie „Wieś bliżej teatru” itp. Wprawdzie nie jest zadaniem bibliotekarzy działalność artystyczna, ale można by wymienić sporo bibliotek, przy których istnieją amatorskie zespoły teatralne.

e) Jedną z atrakcyjniejszych form popularyzacji czytelnictwa, a zwłaszcza współczesnej literatury pięknej i popularnonaukowej i światopoglądowej, są konkursy czytelnicze, ogólnopolskie i wojewódzkie. Na tym polu WBP i PiMBP mają poważne osiągnięcia. Wprawdzie groziło im niebezpieczeństwo pogoni za efektami liczbowymi i nagrodami, ale ujęte we właściwe formy organizacyjne i metodyczne, dzięki swej atrakcyjności, mogły stać się i stały się w naszym województwie ważkim przyczynkiem w upowszechnianiu i pogłębianiu czytelnictwa.

f) Dla realizacji zadań kulturalno-oświatowych Wojewódzka Biblioteka Publiczna szuka sprzymierzeńców i współpracowników na podstawie prostej zasady: niemal wszystkie (chyba wszystkie?) instytucje i organizacje (społeczne, polityczne, gospodarcze) prowadzą statutową działalność kulturalno-oświatową; sfera ich zainteresowań ma odbicie w piśmiennictwie, wobec tego one są naszymi naturalnymi so-

jusznikami w zakresie upowszechniania kultury, a książki w szczególności.

Trudno wymienić tu wszystkie organizacje współpracujące z Wojewódzką Biblioteką Publiczną i bibliotekami terenowymi. Biblioteki powszechne są placówkami kulturalnymi podlegającymi bezpośrednio radom narodowym. Należy podkreślić, że bez opieki rad narodowych, ich prezydiów

i komisji nie mogłoby być mowy o owocnej pracy bibliotek. Rady narodowe w całości pokrywają koszty ich utrzymania, zaopatrzenia w książki (ok. 5 mln zł rocznie), wysłuchują sprawozdań okresowych, analizują pracę bibliotek, podejmują wnioski i wiążące uchwały.

Adam Zwoliński